

STADSVERNIEUWING

IEDEREEN houdt vast aan de saaiheid van Den Haag, vooral de Hagenaar zelf. Hij wil gewoon niet geleverd dat het anders kan in de stad." PvdA'er Adri Duivesteijn (36), zeven jaar wethouder van stadsvernieuwing in Den Haag (sinds maart is daar bovendien ruimtelijke ordening bijgekomen), wil dat denkpatroon graag doorbreken.

Hij schopt tegen de „pretentieuze Nederlandse architectenlobby" en provoceert die lobby door buitenlandse architecten als de Amerikaanse Meier, de Spanjaard Boffill, de Portugees Alvaro Siza en de Brit Neave Brown naar Den Haag te halen.

Vandaag (zaterdag) worden in het Haagse Gemeentemuseum de ontwerpen gepresenteerd van Duivesteijn tot dusverre meest ambitieuze project: een nieuw stadhuis annex bibliotheek in het Spuikwartier. Vier buitenlandse architecten of architectengroepen en de Nederlandse architecten Boot en Koolhaas, hebben getracht de droom van de wethouder te geven: een stadhuis dat maximaal 185 miljoen mag kosten en dat de volgens Duivesteijn „rotste plek van de stad" moet ontvoren tot een bruisend uitgangscentrum.

De voormalige actievoerder uit de Schilderswijk kan als bestuurder bogen op enkele eclatante successen. Als actievoerder zette Duivesteijn zich in tegen woningsspeculatie in zijn buurt en in het bijzonder tegen speculant Hilders. Als wethouder dwong hij Hilders zijn verlaten woningbestand op te knappen. Dat resulteerde uiteindelijk in het faillissement van Hilders.

Opmerkelijk zijn Duivesteijns inspanningen voor zogeheten noodkopers. De noodkopers waren vooral migranten die, vaak in het kader van gezinshereniging, dringend een huis nodig hadden en hun toevlucht namen tot een vervalten, veel te duur pand. De gemeente heeft hen geholpen bij de sanering van hun vaak torenhoge schuldenlast.

Renovatie

Onder Duivesteijns bewind is ook de renovatie van de Schilderswijk, de meest verpauperde wijk van Den Haag, ter hand genomen. Dit alles heeft Duivesteijn populair gemaakt bij de Hagenaars. Bij de raadsverkiezingen in maart behaalde hij tienduizend voorkeurstemmen. Hij kan zich zelfverzekerdheid veroorloven en durft wel te erkennen dat hij met zijn prestigieuze plannen voor het Spuikwartier zijn nek heeft uitgestoken.

Anderzijds verliest hij de realiteit niet uit het oog. Menigeen betwijfelt of het nieuwe stadhuis wel voor 185 miljoen gebouwd kan worden. Duivesteijn is daar optimistisch over, maar weigert zijn politieke lot aan het droomcomplex te verbinden. „Ik ben niet van plan aan mijn eigen ideeën ten onder te gaan", zegt hij. Als de kosten te hoog blijken, dan maar geen stadhuis."

De raad is het erover eens dat het huidige stadhuis aan het Burgemeester Monchyplein niet voldoet. Het is te klein, zodat allerlei gemeentelijke diensten moeten worden ondergebracht in huurpanden, verspreid over de stad. Dat kost veel geld en komt de efficiëntie van het bestuurlijk apparaat niet ten goede. Voorts is de ligging verre van centraal.

De aanvankelijke plannen van de architect Ellerman om op het Monchyplein een nieuw stadhuis te bouwen, werden door het progressieve college van B en W te euforisch afgewezen. Duivesteijn wil niet het Monchyplein,

maar het Spuikwartier — het hart van de binnenstad — nieuw leven inblazen. Duivesteijn: „Ik vind, als je dan toch miljoenen gaat investeren, doe dat dan op de rotste plek die de stad nu heeft." De wethouder heeft „een geweldig cultureel centrum" voor ogen. „Het Spuikwartier moet functioneren als een scharnier, een nu nog ontbrekende link in de binnenstad. Het kan het Centraal Station, het Binnenhof, het Plein en het winkelcentrum met elkaar verbinden."

Het nieuwe stadhuis vormt slechts een onderdeel van de bouwplannen voor het Spuikwartier. Immers, ook het Margetheater (voor kleine gezelschappen), het Residentie Orkest, het video-centrum het Kijkhuis, het Nederlands Danstheater en de stedelijke bibliotheek worden gevestigd aan het Spuikwartier.

Haardvuur

Toegankelijkheid staat voorop in alle bouwplannen voor het Spuikwartier. Duivesteijn zegt „de begane grond van de stad" terug te willen geven aan de Hagenaars. „Als je het Spuikwartier goed wilt laten functioneren, moet er een maximum aan openbare ruimten zijn." De wethouder wil een centrum, vergelijkbaar met de beroemde Haagse Passage. Het publiek moet kunnen wandelen tussen winkels, restaurants en cafés.

Duivesteijn heeft zich de woorden van de architect Hertzberger (die de schetsen heeft gemaakt voor het Margetheater) goed in de oren geknoopt. „Hij merkte op, dat we op het Spuikwartier een soort haardvuur moeten maken, door smeuulde blokken als het stadhuis en de theaters bij elkaar te brengen. Als die blokken apart neerzet in

Conflict met de gevestigde Nederlandse architectuur gaat de Haagse PvdA-wethouder Duivesteijn van stadsvernieuwing en ruimtelijke ordening niet uit de weg. Hij verwijt de „architectenlobby" een aanpak zonder fantasie en geeft opdrachten aan buitenlandse architecten als Ricardo Boffill en Richard Meier. Deze week werd bekend dat hij de dr. H. P. Berlageprijs krijgt — een onderscheiding voor personen die de bouwkunst en de belangstelling daarvoor bevorderen. Een gesprek over het haardvuur van 185 miljoen in het Spuikwartier, de noodkopers onder de migranten, zijn strijd tegen de speculatie. „Openbare functies plaatsen we op de duurste plekken van de stad."

„Als je dan toch miljoenen gaat investeren, doe dat dan op de rotste plek in de stad"

de stad, doven ze een voor een. Pas bij elkaar vormen ze een vuur."

Duivesteijn denkt dat het haardvuur op het Spuikwartier ook de verpauperde binnenstad kan doen opleven. Hij noemt dat het Centre Pompidou-effect. „Ik ben in Parijs geweest, toen dat gebouw er nog niet stond. De hele omgeving was totaal verpauperd. Nu het Centre Pompidou er staat, kun je alleen maar constateren dat de hele omgeving volledig is gerehabiliteerd. Zo iets valt ook rond het Spuikwartier te verwachten. Aan de Lange Poten staan panden nu nog te

verkrotten, het winkelbestand verloedert. Met een nieuw centrum verhoogde de waarde van het gebied enorm."

Volgens Duivesteijn is Den Haag „een van de mooiste steden van Nederland. Kijk naar Lange en Korte Voorhout, het Toernooiveld, de Plaats, het Plein. Veel van die plekken zijn verziekt door de auto en door fouten bij de inrichting. De uitdaging is om die gebieden te laten opbloeien."

In de afgelopen decennia is het centrum van Den Haag kapot gemaakt, stelt Duivesteijn. „Bioscopen brandden

af of werden gesloopt. Het Gemeentemuseum, Museon, Congressgebouw, en Omniversum, alle instellingen die veel publiek trekken, liggen buiten de binnenstad. Is het dan gek dat het hier een dooie boel is?"

Kantoormolochs

Het profiel van de binnenstad wordt nu voor een belangrijk deel bepaald door monstrueuze gebouwen als de ministeries van Binnenlandse Zaken, Justitie en Financien. Kantoormolochs die er 's avonds verlaten bijliggen. Duivesteijn

merkt op dat er in het verleden erg nonchalant met de inrichting van de stad is omgesprongen.

Hij noemt het schandelijk dat Financien in zijn huidige vorm in de binnenstad is neergezet. „Een voorbeeld van stadsverniëting. Het gebouw is nog niet eens zo lelijk, alleen zou het in een weiland moeten staan." Duivesteijn beschouwt de vorm en kleur van het gebouw als een voorbeeld van de grauwe middelmaat, de resultaten van compromissen waarmee architecten en hun opdrachtgevers (de bestuurders) de bevolking opschepen. Vooral Nederlandse architecten verwijt hij gebrek aan lef. „De ontwerpers van sociale woningbouw hebben geen enkele pretentie. Er is een architectenlobby, die handig inspeelt op zogenaamde bewonerswensen en wensen van de woningbouwvereniging. Die wil afgesloten portieken en is bang voor oncontroleerbare ruimten. De architecten spelen daar handig op in en scheppen de ene erbarmelijke situatie na de andere."

De gevel van de kantine van Financien acht Duivesteijn een voorbeeld van de compromissencultuur. „De gevel was destijds bordeaux-rood. Niet eens de lelijkste kleur, het gebouw had daardoor tenminste nog iets. Tegen dat rood is enorm geprotesteerd. Binnen de kortste tijd hebben ze de kantine toen maar smerig-grijs gemaakt, zodat hij niet meer opvalt."

De Nederlandse architectenwereld heeft met lede ogen moeten toezien hoe Duivesteijn zijn toevlucht zocht tot buitenlandse woningontwerpers. De Portugees Alvaro Siza ontwierp woningen voor de Schilderswijk. „Zijn filosofie is door conflicten met de buurtbewoners

erachter te komen wat de bewoners zelf willen. In de stadsvernieuwing wordt nauwelijks gediscussieerd. Ik wil me verzetten tegen die passiviteit. Het moet verdomme een buitenlandse architect zijn die begrijpt dat je in de Schilderswijk, met meer dan vijftig procent migranten, misschien rekening moet houden met hun wensen, met hen moet overleggen."

Chaos

Duivesteijn over het steeds weer toegeven door architecten aan compromissen: „Stel dat je de kleuren van een schilderij van Mondriaan door elkaar gooit, in plaats van ze afzonderlijk te plaatsen. Van zo'n schilderij blijft niets over." Hij zegt een voorrechter te zijn van gedecentraliseerde stadsvernieuwing. Hij noemt een voorbeeld waaruit mag blijken dat de inspraak in de woningbouw soms tot ernstige fouten kan leiden.

„In een buurt waren toekomstige bewoners tegen bouw van een parkeergarage. De architect heeft, reagerend op de wensen van de bewoners, carports gemaakt. Dat alternatief bleek nog slechter dan een garage. De architect heeft nieuwe armode gecreëerd. Het is toch dramatisch om te zien dat bij die carports al een dag na de oplevering brandjes werden gesticht en vuil werd gestort. Het woomblok moet nog zeventig jaar mee, terwijl het meteen een chaos was." In dit geval had een goed beheerde en gecontroleerde garage wel kunnen werken, stelt Duivesteijn. Elders in de stad blijkt het systeem goed te werken.

Duivesteijn haalde de Britse architect Neave Brown naar Den Haag. Hij ontwerpt een wooncomplex in Scheveningen. De vermaarde en onstreden Spaanse architect Boffill presenteert vandaag zijn plannen voor de bouw van 850, merendeels gesubsidieerde huur- en premiekoopwoningen. Die moeten vrijrijzen op het De Monchyplein, waar nu nog het stadhuis staat. De wethouder erkent graag dat het inschakelen van buitenlandse architecten provocerend werkt.

Hij deinst niet terug voor grootse plannen, is niet bang voor hoogbouw en extreme architectuur. Hij gaat samenwerking met het bedrijfsleven niet uit de weg. Zo presenteerde hij enkele maanden geleden met onder meer het verzekeringsbedrijf Nationale Nederlanden een plan tot overdekking van de Utrechtse Baan. De gemeente wil van die gelijdsverlating af die deze snelweg veroorzaakt, Nationale Nederlanden wil uitbreiden. Overbouw van de snelweg lijkt een creatieve oplossing.

Duivesteijn, die naar donderdag bekend werd de Berlageprijs krijgt uitge-reikt, blijkt echter ook zijn socialistische achtergrond niet te vergeten. „Openbare functies plaatsen we op de duurste plekken van de stad. Commercieel gezien is dat niet de beste oplossing. We kunnen ook een verschrikkelijke partij kantoren aan het Spui neerplempen. Dan steekt de gemeente flinke winst in haar zak, zonder iets voor de stad te hebben gedaan."

Stelde zijn voorganger op de post ruimtelijke ordening, de VVD'er Nyvist, vooral prijs op het particuliere initiatief, Duivesteijn plaatst daar „de geleide ruimtelijke ordening" tegenover. „Wij zeggen: samen met particulieren ontwikkelen we plannen. Maar de taak van ruimtelijke ordening behoort bij ons. De stadsontwikkeling is volstrekt niet vrijgegeven. Het is de overheid die de ruimte moet ordenen."

ARNO HAJTEMA
MARCEL VAN LIESHOUT

Wethouder Duivesteijn, met op de achtergrond het Spuikwartier: „Ik ben niet van plan aan mijn eigen ideeën ten onder te gaan."

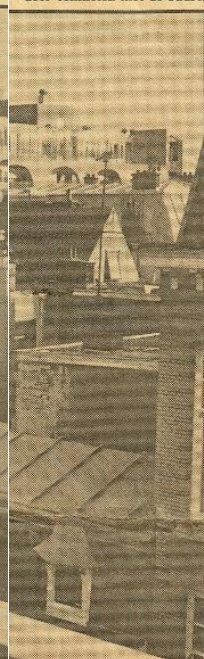

Foto Wim Ruigrok - de Volkskrant